

22 718

OVSE-Assemblée

Nr. 12

VERSLAG VAN DE ZITTING 2003

Vastgesteld 28 augustus 2003

Van 4 tot en met 9 juli 2003 heeft de OVSE-Assemblée haar jaarlijkse zitting gehouden in De Doelen in Rotterdam. Aan de zitting is deelgenomen door delegaties uit de parlementen van 51 lidstaten van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) en door delegaties uit Korea, Thailand («Partners for Cooperation»), Algerije, Israël, Marokko en Tunesië («Mediterranean Partners for Cooperation») alsmede door waarnemers uit het Europees Parlement en enige interparlementaire assembleeën. De Nederlandse delegatie naar deze zitting bestond wat de Eerste Kamer betreft uit de leden Lycklama à Nijeholt (PvdA, voorzitter van de delegatie) en Rosenthal (VVD), en wat de Tweede Kamer betreft uit de leden Van Winsen (CDA), Albayrak (PvdA) en Wilders (VVD).

De zitting had het volgende verloop:

- Vrijdag 4 juli: voorbereidende vergadering van de griffiers van de delegaties.
- Zaterdag 5 juli: 's ochtends vergadering van het standing committee, 's middags plenaire vergadering.
- Zondag 6 juli: 's ochtends vergaderingen van de drie commissies van de assemblee, 's middags is de deelnemers aan de zitting een excursie aangeboden.
- Maandag 7 juli: voortzetting van de vergaderingen van de drie commissies; werklunch van de vrouwelijke leden van de assemblee.
- Dinsdag 8 juli: 's ochtends afronding van de vergaderingen van de drie commissies; 's middags plenaire vergadering.
- Woensdag 9 juli: afsluitende plenaire vergadering.

Standing committee

Thema van de zitting en van de algemene rapporten van de drie commissies was *The Role of the OSCE in the new architecture of Europe*. Daarnaast waren dertien aanvullende onderwerpen (*supplementary items*) voorgelegd. Het standing committee is op grond van het reglement van de assemblee bevoegd te beslissen over het toevoegen van onderwerpen aan de agenda. Hieronder zijn deze onderwerpen vermeld met de

wijze van behandeling (bespreking in een commissie dan wel plenair) waartoe het standing committee heeft besloten.

- Renewing the OSCE Partnership: Plenair.
  - Combating Anti-Semitism in the 21st Century: Plenair.
  - Parliamentary Follow-up of OSCE Activities at the National level: Plenair.
  - Welcoming Afghanistan as a new Partner for Cooperation: Plenair.
  - Peace in the Middle East, the Protection of the Holy basin of Jerusalem: 1e commissie.
  - Belarus: 1e commissie.
  - OSCE Peacekeeping Operations: 1e commissie.
  - Mediterranean Partners for Cooperation: 2e commissie.
  - Combating Trafficking and Exploitation of Children: 2e commissie.
  - The Role of the OSCE towards the Great Europe: 2e commissie.
  - Moldova: 3e commissie.
  - International Criminal Court: 3e commissie.
  - Prisoners detained by the US at Guantanamo Base: 3e commissie.
- Besloten is dat, indien aan de plenaire vergadering voorgelegde supplementary items wegens tijdgebrek niet aan de orde zouden komen, de voorzitter van de assemblee deze aan een General Committee zou toewijzen.

Plenaire vergadering zaterdag

De vergadering is geopend door de voorzitter van de assemblee, de heer George (Verenigd Koninkrijk). Hij heeft onder meer opgemerkt dat de OVSE en de OVSE-assemblee het hoofd moeten bieden aan nieuwe dreigingen en uitdagingen, en zich derhalve verder moeten ontwikkelen. Het thema van de zitting in Rotterdam, «The Role of the OSCE in the new architecture of Europe», noemde hij actueel. De uitbreiding van zowel de EU als de NAVO kan niet zonder gevolgen blijven voor andere organisaties, waaronder de OVSE. Anderzijds plaatst de alomtvattende benadering van veiligheid, die mensenrechten, economische ontwikkeling en militaire aangelegenheden benadrukt, de OVSE in een unieke positie in de Europese veiligheidsarchitectuur. Bovendien is de OVSE het voornaamste instrument voor vroegtijdige signalering en het voorkomen van conflicten, crisis management en herstel na het conflict. Wel heeft de OVSE meer zichtbaarheid onder burgers nodig. En niet alleen op dat niveau, maar ook op politiek niveau in de hoofdsteden van de lidstaten en zelfs in de parlementen daar, lijkt er weinig aandacht te bestaan voor deze organisatie. Er is voor de parlementariërs, leden van de assemblee, dus nog veel te doen. Dat is een collectieve taak. We moeten streven naar goed bestuur, ervoor zorgen dat het onze kiezers goed gaat, zorgen voor een goed evenwicht tussen de staat en de rechten van het individu, en zorgen voor vrede in het verdragsgebied van de OVSE, aldus de heer George.

Vervolgens is de vergadering toegesproken door de Voorzitters van Eerste Kamer en Tweede Kamer. De Voorzitter van de Eerste Kamer, mevrouw **Timmerman-Buck**, merkte op dat de zitting plaats vindt op een tijdstip waarop de vraag dringend is geworden of grote vraagstukken als veiligheid, misdaadbestrijding en het oplossen van conflicten moeten worden opgelost binnen de kaders van bestaande instellingen of door ad hoc coalities. In Nederland is de mening wijd verbreid dat de organisaties die na de Tweede wereldoorlog zijn opgezet, de kaders daarvoor vormen. Van die organisaties is de OVSE een van de jongste, maar die heeft haar belang voor vrede en vrijheid al bewezen. De nog jongere parlementaire assemblee heeft bewezen drie belangrijke functies te kunnen vervullen:

- ontmoetingsplaats voor parlementariërs uit de lidstaten, waar deze van gedachten kunnen wisselen zodat misverstanden kunnen worden voorkomen; de geschiedenis leert dat conflicten en vijandigheid vaak wortelen in misverstanden.
- instrument om informatie te verzamelen over gevoelige, gecompliceerde en veelzijdige onderwerpen.
- instrument om de OVSE legitimiteit te verschaffen en verantwoording te doen afleggen (accountability).

Nederland draagt, zei mevrouw Timmerman-Buck, niet alleen bij aan het werk van de OVSE, het krijgt er ook veel voor terug. Het heeft moeten leren, en doet dat nog steeds, dat de architectuur van Europa, vooral sinds 1989, substantieel is veranderd. Meer dan vier eeuwen lang voelde het land zich op zijn gemak op de rand van Eurazië, met de rug naar het Europese achterland en met de blik gericht op andere werelddelen. Velen waren er meer bekend met de kaart van het westelijke halfrond dan met die van de Balkan, de Kaukasus of Centraal-Azië. Sinds 1989 spelen juist deze gebieden een beslissende rol wanneer het om stabiliteit, vrede en veiligheid gaat. Nederland kan het zich niet meer permitteren deze werkelijkheid de rug toe te keren.

In het jaar waarin Nederland het voorzitterschap van de OVSE bekleedt, heeft de assemblee een zitting van groot belang belegd. Zelden, zo ooit, lopen zoveel vóórreikende ontwikkelingen samen; de uitbreiding van de EU en de grenzen daarvan, de toekomst van de transatlantische samenwerking, de stabilisatie van de Balkan, de strijd tegen terrorisme, de vraag hoe om te gaan met het verschijnsel van het vervagen van de scheidslijn tussen internationale onveiligheid en misdaad, maar bovenal de vraag naar de plaats van de instituties die voor vrede, stabiliteit en gerechtigheid moeten zorgen, aldus mevrouw Timmerman-Buck.

De Voorzitter van de Tweede Kamer, de heer **Weisglas**, heette de deelnemers aan de zitting welkom in Rotterdam, de stad die sinds 26 jaar zijn woonplaats is. Er waren ook andere redenen voor dat welkom. De assemblee en haar zitting symboliseren de vitaliteit en het succes van de parlementaire democratie in heel Europa. De geschiedenis leert dat de parlementaire democratie haar oorsprong heeft in dit werelddeel; maar ook dat de parlementaire democratie daar meer dan eens is verraden. Iedere keer dat dat gebeurde, waren de gevolgen rampzalig. Er is nog een derde les te trekken uit de geschiedenis: dat parlementaire democratie een voorwaarde is voor welvaart en vrede in een land.

Rotterdam is het meest bekend als de grootste haven van de wereld. Ook is algemeen bekend dat het hart van de stad Rotterdam is gebombardeerd in de eerste week van de Tweede Wereldoorlog. De lokatie van deze zitting was in mei 1940 het centrum van de verwoesting en de branden. De stad is nadien weer opgebouwd en heeft een modern aangezicht gekregen. Dat kan men als een symbool zien voor de ups en downs van een democratische samenleving. Maar de burgers verwachten meer van politici dan alleen het voorkomen van gewapende conflicten en de wederopbouw naderhand. Ze willen dat politici zorgen voor een veilige woonomgeving, voor een goed systeem voor de volksgezondheid en voor een baan voor iedereen, om een paar voorbeelden te noemen.

In de afgelopen twee jaar hebben in Nederland vier verkiezingen plaatsgevonden: voor gemeenteraden, voor provinciale staten, en binnen acht maanden twee keer voor de Tweede Kamer. Daarbij is een enorme kloof aan het licht getreden tussen de wensen van veel mensen en de

mogelijkheden van wat men de politieke klasse zou kunnen noemen. Het is van het grootste belang voor de politici in alle landen om te proberen die kloof te dichten.

Parlementaire democratie is de enige begaanbare weg, in slechte en in goede tijden. Het parlementaire debat kan geen wonderen verrichten, maar uiteindelijk zijn bereidheid tot compromis, het erkennen dat er andere meningen zijn dan die van jezelf en om echt naar tegenstanders te luisteren, uiterst belangrijk. De heer Weisglas was ervan overtuigd dat deze eigenschappen van de parlementaire democratie in elk van de in de zitting vertegenwoordigde landen tot hun recht zouden komen.

De vergadering is daarna toegesproken door Vice-Minister-President Zalm en de fungerend voorzitter van de OVSE-ministerraad, minister van buitenlandse zaken De Hoop Scheffer.

Minister **Zalm** merkte op dat Nederland nu fungerend voorzitter is van de OVSE en dat de voorzitterschappen van de Raad van Europa later dit jaar en van de Europese Unie in juli volgend jaar volgen. De samenwerking in Europa is daarom het centrale element van het buitenlands beleid en het thema van de zitting, *The Role of the OSCE in the New Architecture of Europe*, sluit daar bij aan. De OVSE en haar voorganger de CVSE hebben een grote rol gespeeld in het veranderingsproces in Europa in de laatste decennia. Wat ooit begon als het Helsinki-proces, een platform voor contacten tussen «Oost» en «West» over aangelegenheden als mensenrechten en veiligheid, heeft zich ontwikkeld tot een volwassen internationale organisatie. De parlementaire assemblee kan een belangrijke bijdrage leveren aan het tot stand brengen van een democratisch Europa, waar veiligheid en de *rule of law* net zo vanzelfsprekend zijn als voedsel en water.

Minister **De Hoop Scheffer** noemde het thema van de zitting goed gekozen omdat het twee ontwikkelingen aanduidt: de uitbreiding van EU en NAVO en nieuwe dreigingen voor de OVSE; nieuwe dreigingen zoals terrorisme, georganiseerde misdaad, mensenhandel en illegale migratie. De OVSE zou zich ook zorgen moeten maken over ondemocratische antwoorden op die dreigingen, zoals intolerantie, vreemdelingenhaat, en het opschorten van democratische en mensenrechten.

Het Nederlandse voorzitterschap streeft naar een evenwicht tussen de drie dimensies van de OVSE en naar een geografisch evenwicht. Het activiteitsniveau van de eerste en de tweede dimensie moet even hoog worden als dat van de derde dimensie. Het gaat er niet om minder te doen aan de menselijke dimensie, maar om recht te doen aan het alomvattende concept van veiligheid waar de OVSE voor staat. De menselijke dimensie blijft hoog op de agenda staan, met dit jaar tolerantie en non-discriminatie als thema.

Moldova is een van de prioriteiten van het Nederlandse voorzitterschap. In maart van dit jaar zijn onderhandelaars van Moldova en Transdniëstrie overeengekomen dat een gezamenlijke commissie voor het eind van het jaar een ontwerp-grondwet voor een op federale basis herenigd Moldova moet opstellen. Spreker benadrukte dat een vorm van federatie de enig mogelijke oplossing voor het conflict is. Beide zijden dienen open te staan voor samenwerking en compromis. De politieke onderhandelingen zijn gericht op veiligheidsgaranties. Er wordt van uit gegaan dat een vredebevarende operatie gedurende een overgangperiode ter plaatse nodig zal zijn.

Recent heeft een team van de OVSE in Moskou gesproken over projecten die de basis zouden kunnen vormen voor technische samenwerking

inzake Tsjetsjenië. De minister duidde verder nog kort zijn betrokkenheid bij Centraal-Azië en de Kaukasus aan.

De resoluten van het voorzitterschap zullen in december in Maastricht worden gepresenteerd. Die conferentie zal de agenda van de komende jaren van de OVSE bepalen. De minister zei te hopen dat dan vooruitgang is geboekt en dat hij behalve op een of ander aangenomen document ook op nieuwe concrete actie zal kunnen wijzen.

De minister heeft aansluitend vragen beantwoord.

Na de minister spraken de Secretaris-generaal van de OVSE, de heer Kubis, de Hoge Commissaris voor Nationale Minderheden van de OVSE, de heer Ekeus, de directeur van het Office for Democratic Institutions and Human Rights, de heer Strohal, de vertegenwoordiger inzake vrijheid voor de media, de heer Duve, en de coördinator van economische en milieu-activiteiten van de OVSE, de heer Swiecicki. Zij allen hebben verslag gedaan van hun activiteiten en vervolgens vragen beantwoord.

Tenslotte heeft de vergadering het aanvullende onderwerp Renewing the OSCE Partnership, rapporteur Hoyer (Verenigde Staten), besproken. De ontwerp-resolutie is aangenomen.

De vergadering is niet toegekomen aan twee andere aanvullende onderwerpen. Daartoe gemachtigd door het standing committee heeft de voorzitter:

- Combating Anti-Semitism in the 21st Century toegewezen aan de 3e commissie, en
- Welcoming Afghanistan as a new Partner for Cooperation aan de 1e commissie.

Algemene Commissies (General Committees)

In de drie Commissies zijn de volgende onderwerpen besproken:

1ste Commissie (Commissie voor politieke zaken en veiligheid):

- Algemeen rapport* en ontwerp-resolutie; rapporteur Lincoln (Canada).
- Evenals vorig jaar tijdens de zitting in Berlijn is aan de commissie de ontwerp-resolutie over «Peace in the Middle East, the Protection of the Holy basin of Jerusalem», indiener Pacini (Italië), voorgelegd. In verband met de ontwikkeling van de situatie in het Midden-Oosten heeft de commissie opnieuw besloten de bespreking van de resolutie uit te stellen, nu tot de zitting van volgend jaar.
- Belarus: rapporteur Zapf (Duitsland).
- OSCE Peacekeeping Operations: rapporteur Kessler (Italië).
- Welcoming Afghanistan as a new Partner for Cooperation: rapporteur Cardin (Verenigde Staten).

2de Commissie (Commissie voor economische aangelegenheden, wetenschap, technologie en milieu):

- Algemeen rapport* en ontwerp-resolutie; rapporteur Ivanchenko (Rusland).
- Mediterranean Partners for Cooperation: rapporteur Cardin (Verenigde Staten).
- Combating Trafficking and Exploitation of Children: Smith (Verenigde Staten).
- The Role of the OSCE towards the Great Europe: rapporteur Pacini (Italië).

3de Commissie (Commissie voor democratie, mensenrechten en humanitaire aspecten):

- Algemeen rapport* en ontwerp-resolutie; rapporteur **Albayrak**.
- Moldova: rapporteur Kiljunen (Finland).
- International Criminal Court: rapporteur Tingsgard (Zweden).
- Combating Anti-Semitism in the 21st Century: rapporteur Smith (Verenigde Staten).
- Prisoners detained by the US at Guantanamo Base: rapporteur Sondergaard (Denemarken). Tijdens de bespreking van de ontwerp-resolutie is van Amerikaanse zijde het orde-voorstel gedaan niet in deze zitting over de resolutie te beslissen; de Amerikaanse delegatie zou dan van haar kant alles doen om een ad hoc werkgroep uit de assemblee toegang tot het kamp in Guantanamo Bay te doen verlenen om zich ter plaatse een oordeel te kunnen vormen. Ook een organisatie als het Rode Kruis is toegang verleend tot het kamp, waarom dan niet ook aan een werkgroep uit de assemblee? Een tegenstander van het orde-voorstel meende dat hetgeen in Guantanamo Bay geschiedt, niet aanvaardbaar is, en dat er geen informatiemissie nodig is om dat vast te stellen. Het orde-voorstel is met alleen de Amerikanen en enkele Italianen en Zwitsers vóór verworpen, waarna de ontwerp-resolutie met dezelfde meerderheid is aangenomen.

Werklunch van vrouwelijke leden van de assemblee

Op initiatief van de voorzitter van de Nederlandse delegatie, mevrouw Lycklama à Nijeholt, heeft de gebruikelijke vergadering van «women parliamentarians» plaatsgevonden in de vorm van een werklunch voor de vrouwelijke leden van de assemblee. Met voldoening is vastgesteld dat er sinds de vergadering vorig jaar in Berlijn vooruitgang is geboekt. Gender-issues worden nu in de plenaire vergadering behandeld en niet langer in een marginale bijeenkomst van «women parliamentarians» aan het eind van de middag. Verder heeft het secretariaat van de assemblee een uitstekend rapport gemaakt over de stand van zaken met betrekking tot gender-verhoudingen binnen de OVSE. Aan het derde punt, het instellen van een prijs voor vrouwen, werd nog geen uitvoering gegeven. De aanwezige vrouwelijke leden waren van mening dat dit idee nadere bestudering vraagt. Competitie met de prijs voor journalistiek is niet gewenst. Gedacht kan worden aan een fonds voor een beurs voor veelbelovende jonge vrouwen op één de OVSE aandachtsgebieden.

Verder werd besloten de voorzitter van de assemblee, de heer George, te verzoeken een vice-voorzitter met inzicht in gender-verhoudingen te belasten met de verantwoordelijkheid voor gender-aangelegenheden binnen de assemblee. Ook werd de suggestie gedaan een paragraaf toe te voegen aan het reglement van de assemblee, waarin het belang wordt benadrukt van gender-evenwicht in nationale delegaties. Voorts werd het noodzakelijk geacht dat de gender-issue in alle drie commissies van de assemblee wordt besproken. Wanneer hieraan in de ontwerp-resoluties geen aandacht wordt besteed, zullen de vrouwelijke leden op dit punt amendementen indienen. Tenslotte was er consensus in de bijeenkomst over een «side-event» in samenhang met de assemblee van volgend jaar, met als onderwerp «Women in Conflict Prevention». Ook werd besloten een supplementary item over dit onderwerp in te dienen. Het secretariaat zal verder zorgdragen voor een lijst met biografische gegevens en contactgegevens van de vrouwelijke leden.

Plenaire vergaderingen dinsdag en woensdag

De penningmeester, de heer Grafstein (Canada), heeft verslag gedaan over het afgelopen jaar en de begroting voor het volgend jaar toegelicht.

De secretaris-generaal van de assemblee heeft aan de vergadering verslag gedaan over de activiteiten van het secretariaat in het afgelopen jaar.

In het algemene debat heeft mevrouw **Lycklama à Nijeholt** naar voren gebracht dat, waar de contacten van de leden van de assemblee beperkt zullen blijven tot de leden van de Nederlandse delegatie, het goed is te vermelden dat achter de schermen verschillende mensen zich met een grote toewijding, zorg en energie voor het slagen van deze zitting hebben ingezet. Ze dankte alle betrokkenen voor hun inzet.

Deze zitting had «The Role of the OSCE in the new architecture of Europe» als thema. De voorzitter van de assemblee heeft terecht opgemerkt dat de uitbreiding van de EU en de NAVO niet zonder gevolgen voor de OVSE kan blijven. Desalniettemin is het een feit dat de geografische reikwijdte en de werkwijze de OVSE een unieke plaats in de architectuur van Europa verschaffen. Waar nieuwe dreigingen het hoofd moeten worden geboden, moet men de ambitie hebben de werkwijze te verbeteren, en vooruit zien te komen in «an operational sense». Nauwe samenwerking tussen de verschillende onderdelen van de architectuur is nodig. Ook van de assemblee mag worden verwacht dat ze zich aanpast.

De aangenomen resoluties dienen een follow-up op nationaal niveau te krijgen. De Nederlandse delegatie heeft herhaaldelijk grote waardering geuit voor de rapporten en resoluties, en die leiden in de assemblee tot interessante, intensieve en soms opwindende discussies; maar dat is niet genoeg. Er moet ook geïmplementeerd worden wat tijdens een zitting, zoals hier in Rotterdam, wordt afgesproken. Zo is het nodig te monitoren wat de ministeries van buitenlandse zaken en de diplomaten doen. Dat is de core-business van de assemblee, het hart van het democratische proces. Het door de Finnen voorgestelde supplementary item biedt praktische en nuttige suggesties voor wat een ieder in eigen land kan doen.

Spreekster herinnerde aan de opmerkingen van de rapporteur van de derde commissie, mevrouw Albayrak, dat blijvende aandacht moet worden gegeven aan de mensenhandel, ook in de ontvangende landen. Het is daar dat voor een veilige omgeving moet worden gezorgd; dit gaat de wetgeving, de «responsiveness» van de politie en de beschikbaarheid van middelen voor hulp aan migranten aan. Meer aandacht voor de situatie in de ontvangende landen zal ook bijdragen aan een beter regionaal evenwicht in het werk van de OVSE.

Tenslotte vroeg mevrouw Lycklama à Nijeholt aandacht voor het rapport over gender-aangelegenheden. Dit rapport maakt duidelijk dat deze aangelegenheden, anders dan veelal wordt gedacht, permanente aandacht vragen.

De vergadering is toegesproken door vertegenwoordigers van andere parlementaire assembleën die aan de zitting hebben deelgenomen.

Vervolgens heeft de vergadering gesproken over het aanvullende onderwerp inzake de Parliamentary Follow-up of OSCE Activities at the National level, rapporteur Kiljunen (Finland). De voorgelegde ontwerp-resolutie is aangenomen.

Daarna is gestemd over de ontwerp-resoluties, voorgelegd door de drie commissies. Alle resoluties zijn aangenomen. De heer **Rosenthal** heeft tegen de punten 79 (instelling van missies in «established democracies» en waarneming van verkiezingen door de OVSE daar) en 84 (versterken van het mandaat van de HCNM met het oog op de bescherming van «nieuwe minderheden» in «established democracies», en die minderheden helpen integreren met erkenning van hun recht op te komen voor hun eigen cultuur) van de resolutie van de 3e commissie en de resolutie

inzake de gevangenen in Guantanamo Bay gestemd. Na stemming per paragraaf is de slotverklaring* aangenomen.

De voorzitter van de assemblee heeft opgemerkt dat de delegatie uit Macedonië heeft laten blijken zich niet bij de officiële naam van het land (Former Yugoslav Republic of Macedonia) te willen neerleggen. Hij zal dit vraagstuk aan het standing committee voorleggen.

Tenslotte heeft de vergadering in bestuursvacatures voorzien. De heer George (Groot-Brittannië) is herkozen als voorzitter van de assemblee. De dames Burjanadze (Georgië) en Tingsgard (Zweden) en de heer Yalcintas (Turkije) zijn gekozen tot vice-voorzitter van de assemblee voor een periode van drie jaar, en de heer Kessler (Italië) voor één jaar.

De voorzitter van de delegatie,
Lycklama à Nijeholt

De griffier van de delegatie,
Van Waasbergen

Rapporten zijn in het Engels verkrijgbaar bij de Griffie voor de interparlementaire betrekkingen